

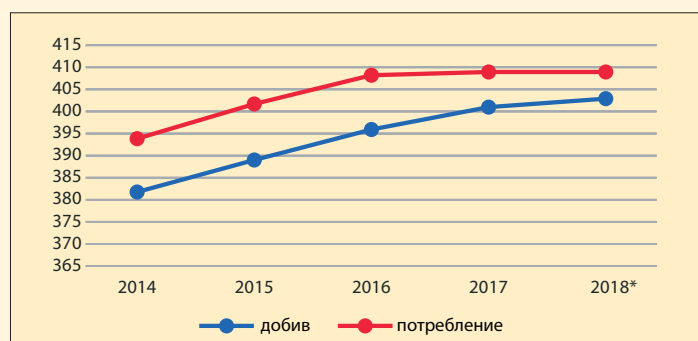
Годишен преглед на пазара на дървесина и продукти от нея 2017-2018 г.

Инж. Валентин ЧАМБОВ - директор на дирекция „Промени в горските територии“ в Изпълнителната агенция по горите

В края на 2018 г. Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации (ИКЕ на ООН - UNECE) и отделът по горите на Организацията по прехрана и земеделие (FAO) публикуваха преглед на производството и пазара на горски продукти за 2017 г. с прогноза до края на 2018 година. Предмет на този аналитичен доклад е пазарът на дървесни продукти в държавите от региона UNECE, обхващащ Европа, Северна Америка (САЩ и Канада) и Общността на независимите държави (Русия, Беларус, Казахстан и др., вкл. Украйна), както и влиянието върху пазарите в този регион, идващо от производители и пазари на дървесина от други региони в света - Китай, Бразилия, Африка и други. Годишният преглед е базиран на статистическа информация за производството и потреблението на продукти от дървесина, пазарни тенденции, ценови нива и друга информация, предоставена от експерти в държавите от региона UNECE. Предоставена е и информация за политически и регулаторни мерки, оказващи влияние върху този пазар, което прави този преглед отличен източник на информация за горските специалисти, анализатори и инвеститори в сектора на индустрията, базирана на дървесина (Wood-based industry), включваща предприятията от дървопреработвателната и хартиено-целулозната промишленост.

В този преглед ще бъде обърнато внимание на ситуацията на пазара и производството на дървесни продукти в регион Европа, обхващащ 28-те страни от Европейския съюз и 14 други държави, включително останалите държави на Балканския полуостров. Този пазар влияе пряко и косвено на ситуацията в нашата страна и не може да бъде пренебрегнат като фактор, формиращ тенденциите в търсенето, предлагането и ценовите равнища на продуктите рогно производство.

През 2017 г. в Европа са добити 401 млн. м³ необработен дървен материал (НДМ), като очакванията за 2018 г. са обемът да достигне 403 млн. м³, което е рекорд за региона след 2007 - годината, в която природните нарушения доведоха до най-високите нива на добив (фигурата). Количествата 312 млн. м³ от тези 401 млн. м³ са иглолистна дървесина, а останалите 89 млн. м³ са от широколистни дървесни видове, което е показателно за видовата структура в региона и основните производители на ресурса. Най-голямо е и потреблението на суровината, което за 2017 г. е достигнало 409 млн. м³ - най-високото след световната икономическа криза през 2008-2009 година. Въпреки голямото търсене на суровина за европейските потребители, нивата на износ на обла дървесина са най-високите след рекордната (включително и за България) 2014 г., като по-голямата част от изнесените над 44 млн. м³ са за страни от същия континент. Трябва да се отбележи, че прогнозите за отчет към края на 2018 г. са за съществено намаляване на изнесената от държавите от региона дървесина, което вероятно ще се размине с очертаващата се тенденция за износа от нашата страна. Тенденциите от последните години сочат траен ръст на добива и потреблението на дървесина в региона и намаляване на изнасяните количества. Показателно е и повишението на основните играчи на пазара на дървесина в Европа - Германия, Финландия, Швеция и Ав-

Фиг. Добив и потребление на НДМ в Европа (млн. м³)

стрия. Силно развитата дървопреработвателна промишленост в Германия и Австрия не успява да се осигури ресурсно със собствено производство, като двете държави внасят по около 8 млн. м³ иглолистна дървесина годишно (основно от Чехия, Полша, Норвегия, Естония, Литва), а Швеция и Финландия постепенно намаляват зависимостта си от вносна суровина. След регистрирания спад на цените през 2016 г. стойностите на суровината са във възходящ тренд.

Обзорът на производството и пазара на преработена иглолистна дървесина - основно за регион Европа, показва ръст на производството на дъски, греди, талпи, детайли и други, достигайки 110 млн. куб. метра. Вътрешното за региона потребление на този продукт е растящо и е 96.3 млн. м³ за 2017 г. и 96.5 млн. м³ за 2018 г., като във вноса се очаква стабилизация и леко намаляване за 2018 г. - до около 37.5 млн. куб. метра. Експортът на преработена иглолистна дървесина също бележи ръст от 3.4 % - 51.5 млн. м³ годишно, като Китай е основна дестинация на този износ (3.5 млн. м³), измествайки Япония и Египет и компенсирайки по-слабото търсене на пазарите в Средния Изток и Северна Африка. Цените, на които тази продукция се предлага на пазарите в Япония,

варират с растящ тренд от 250 до 300 евро/м³, на европейския пазар 220-260 евро/м³, докато, предвид ситуацията в Арабския свят, цените там са с намаляващ тренд от 250 до 210 евро за куб. метър. За отбелязване е значителният ръст (130 %) на изнесената европейска продукция за САЩ, основно от Германия и Швеция.

При преработената широколистна гървесина необходимо е да се отбележи общата за целия регион UNECE загриженост от страна на преработвателите за недостига на качествена широколистна гървесина (основно гъб), подходяща за производствата им. В голяма степен това се дължи на силно увеличеното търсене и високите ценови нива за този продукт на китайските пазари, като тази тенденция се наблюдава и от специалистите у нас, въпреки наличния незначителен обем висококачествена гъбова гървесина. Производството на широколистни бичени материали за регион Европа е относително равно и без флуктуации в последните 3 години - около 14 млн. м³, но по отношение на потреблението на продукцията се наблюдава намаляване с 3.8 % за 2017 г. в сравнение с 2016 г. - 12.6 млн. м³, при прогнозните 12.7 млн. м³ за 2018 година. Продължаващият висок интерес към гъба, включително в страните от региона и Китай, създават възходящ тренд на цените за европейската продукция, въпреки спада на потреблението с 6.2 % в най-големия европейски потребител на този продукт - Турция. От друга страна, въведените забрани за износ на гъбова гървесина от Украйна и Хърватия поради констатираното в тези страни силно разпространение на вредителя гъбова коритуха (*Corythucha arcuata*) създават условия за недостиг на тази суровина на пазара, което допълнително движи цените нагоре. Износът на преработена широколистна гървесина от Европа е с най-високи нива за последните десет години и достига 6.3 млн. м³ (на стойност 2.85 млрд. долара), от които почти 2 млн. м³ за Китай, с годишен ръст на цените от 8.8 на сто.

Ръст се наблюдава и при производството на плочи от гървесни частици и влакна, което достига 75 млн. м³ - още един показател за устойчивия растеж на икономиките на континента в последните 8-9 години. От това производство 36.8 млн. м³ заемат плочите от гървесни частици, гървесновлакнестите плочи - с 24.1 млн. м³, и плочите от ориентирани гървесни частици - с 7.4 млн. куб. метра. Приблизително еднакви обеми внесени и изнесени плочи от Европа (37 млн. м³) показват, че европейските потребители успяват да оползотворят количества, равни на произведените в региона. Ръстът при почти всички плочи (ПДЧ, OSB, MDF, HDF и др.), с изключение на някои от плочите от широколистна гървесина, кореспондира с повишения обем на строителни дейности в Европа. За отбелязване е сериозният ръст в производството на ПДЧ в Сърбия и Чехия, в контраст със сериозния спад във Франция.

Целулозно-хартиената промишленост в Европа също отбелязва минимален ръст на произведените количества, въпреки лекия спад в потреблението на хартия и картон. Мощностите за производство на печатарска хартия сериозно надвишават потреблението, което продължава да спада поради очевидната промяна в нагласите на хората да дават предим-

ство на електронните източници на информация и реклама за сметка на хартиените. За разлика от негативната тенденция при печатарската хартия при някои от другите видове хартия и картон се наблюдава възходящ тренд. Добрият инвестиционен климат в този сегмент от базирания на гървесина промишленост се потвърждава от създадената през 2017 г. фабрика във Финландия с възможности да произведе 1.3 млн. т крафт хартия, съпътстващи биопродукти и 1.8 TWh електрическа енергия годишно. Произведените в Европа хартия и картон са около 99 млн. т, докато потреблението с устойчив и леко низходящ тренд е около 88 млн. т, а производството на гървесен пулп отбелязва лек ръст - до около 39.3 млн. тона.

Анализът на пазара на гървесина и продукти от гървесина за производство на енергия е фокусиран основно върху трайния процес на нарастване на производството и потреблението на пелети. През 2018 г. потреблението на пелети в страните от Европейския съюз достига 24.2 млн. т, от които 13.4 млн. т са само за отопление. Този обем се задоволява от растящото производство в съответните държави от ЕС (17 млн. т за 2018 г.), а също и от вътреобщностна търговия в размер на 7.3 млн. т и внос от други региони 8.7 млн. т (основно от Русия, Северна Америка и други). За отбелязване е възходящият тренд в цените, като на борсата в Амстердам за периода от януари 2017 до януари 2018 г. има ръст от около 50 % - от 115 до 170 долара/т за селки с франкировка CIF. Двигател на това повишено търсене на пелети на пазара в ЕС е, от една страна, трайното преминаване на нови високоэффективни горивни инсталации в домакинствата и обществените сгради, а от друга - съществуващите все още в някои държави схеми за изкупуване на преференциални цени на електрическа енергия, произведена от биогорива.

Потреблението на дърва за огрев в Европа бележи лек ръст, като вниманието трябва да бъде обърнато върху ръста на производството в Западните Балкани на всички видове гървесни продукти за енергия, включително чипс и пелети. В този сегмент от европейския пазар на гървесни продукти не бива да се пренебрегва влиянието на политиката на ЕС по отношение на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източни, по-специално договорената нова цел - 32 % дял през 2030 година.

Представения обзор на производството и потреблението на гървесина и гървесни продукти в Европа може да бъде основа за по-дълбоко обследване на пазарите и тенденциите в региона, чрез което да бъде анализирано бъдещото им влияние върху процесите и политиките в горския сектор у нас. Трайният ръст в производството и потреблението на гървесина в региона, комбиниран с политики и заложените цели на ЕС, които не изискват намаление в добиваните обеми, подсказват важността на гървесината като структурна суровина за европейската индустрия - факт, с който е нужно да бъдат съобразени и нашите стратегически и политически решения. Подробна информация по темата може да бъде получена на интернет страницата на UNECE www.unecse.org или в печатното издание „Annual Market Review 2017-2018 Forest Products“.